

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13802,Wystawa-Z-najwieksza-brutalnoscia-Zbrodnie-Wehrmachtu-w-Polsce-wrzesien-pazdzier.html>
24.04.2024, 20:11

Wystawa „»Z największą brutalnością...«. Zbrodnie Wehrmachtu w Polsce, wrzesień - październik 1939 r.” - Warszawa, 1 września 2004 r.

Dnia 1 września 2004 r., w Bibliotece Stanisławowskiej w Zamku Królewskim w Warszawie otwarta została wystawa „»Z największą brutalnością...«. Zbrodnie Wehrmachtu w Polsce, wrzesień - październik 1939 r.”, przygotowana przez Biuro Edukacji Publicznej IPN i Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie.

Wystawę otworzył prof. Leon Kieres, który w słowie wstępnym zaznaczył, że tylko wtedy można rozliczyć się z przeszłością i doprowadzić do pojednania, gdy zerwie się z kulturą historii pełną różnych tabu, gdzie próbuje się zawęzić krąg sprawców zbrodni, gdzie toleruje się szkodliwe działania potomków zbrodniarzy, gdzie przeprasza się ogólnie za zbrodnie, ale jednocześnie stara się nie dopuścić do tego, co jest jednym z kluczy do zrozumienia przeszłości - do mówienia o szczegółach konkretnych przypadków zbrodni. - Wystawa ta, która będzie prezentowana również w Niemczech, ma służyć temu, by prawda o zbrodniach Wehrmachtu popełnionych w Polsce, dotarła nie tylko do niemieckich elit, ale i do zwykłych Niemców - powiedział prof. Kieres.

Wystawa ukazuje zbrodnie armii niemieckiej popełnione na ziemiach polskich w okresie pierwszych dwóch miesięcy drugiej wojny światowej.

Jej celem jest także uzupełnienie wystaw hamburskiego Instytutu Badań Społecznych „Wojna na wyniszczenie. Zbrodnie Wehrmachtu 1941-1944”. Wiele środowisk w Niemczech uznało te ekspozycje za szarganie świętości i zamach na dobre imię niemieckiego żołnierza. Wywołały one szeroką dyskusję na temat roli Wehrmachtu w drugiej wojnie światowej. Wykazały jednoznacznie, iż w niemieckiej pamięci historycznej dominuje stereotyp, według którego zbrodnie popełniali członkowie SS i funkcjonariusze formacji policyjnych, żołnierze frontowi zaś walczyli przestrzegając prawa wojennego i z szacunkiem dla przeciwnika. Podważając ów stereotyp, hamburskie wystawy przyczyniły się do utrwalenia innego fałszywego mitu, jakoby działania Wehrmachtu nabrały zbrodniczego charakteru dopiero od czerwca 1941 r., po ataku na Związek Sowiecki. Tymczasem armia niemiecka od pierwszego dnia wojny prowadziła działania z pogardą dla międzynarodowych konwencji, a „rycerscy” żołnierze Wehrmachtu dopuszczali się licznych przestępstw na jeńcach wojennych i ludności cywilnej.

Na wystawie pokazano przykłady zbrodni, za które bezspornie odpowiedzialni są żołnierze niemieccy. Popełnili je od 1 września do 25 października 1939 r., a więc w czasie funkcjonowania tzw. administracji wojskowej, kiedy to Wehrmacht sprawował władzę

zwierzchnią nad okupowanymi terenami i ponosił pełną odpowiedzialność prawną za działania wszystkich formacji i instytucji Trzeciej Rzeszy na zajętych przez Niemców terytorium II Rzeczypospolitej.

Ekspozycję podzielono na kilka bloków tematycznych. Zaprezentowane zostały niemieckie przygotowania do wojny, omówiono ich aspekt militarny, ideowy i polityczny. Następnie ukazano postępy niemieckiej i sowieckiej maszyny wojennej we wrześniu 1939 r. Na kolejnych panelach przedstawiono udokumentowane przykłady aktów zbrodni dokonanych podczas bombardowań lotniczych oraz na osobach internowanych, cywilnych obrońcach i zakładnikach, pokazano także przejawy antysemityzmu i przestępstwa na jeńcach wojennych. W podsumowaniu znalazło się miejsce na ukazanie postaw Niemców wobec zbrodni.

Wystawa „»Z największą brutalnością...«.

Zbrodnie Wehrmachtu w Polsce, wrzesień - październik 1939 r.”

Z NAJWIĘKSZĄ BRITAŁIJCZKĄ

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

KU NOWEJ WOJNY

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

KU NOWEJ WOJNY

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

INDUSTRYACJA

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

SOJUSZ

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

OSTATNIE DYREKTYWY

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

DZIEŚĆ PRZYKAZAŃ

Wieloletnie starcie ostatecznie zakończył podjęty przez Niemców plan walki o zmianę porządku państwa. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej. W tym celu wykorzystano siły niemieckie w celu wywołania wojny światowej.

AGRESJA – KONCENTRACJA

W dniach 1-3 września 1939 roku wojska niemieckie wkroczyły na teren Polski. W tym czasie nastąpiła koncentracja wojsk niemieckich wzdłuż granicy polskiej. Na mapie widoczne są kierunki natarcia i strefy koncentracji wojsk niemieckich wzdłuż granicy polskiej. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

AGRESJA – BITWA GRANICZNA

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do walk granicznych między wojskami niemieckimi a polskimi. Na mapie przedstawiono przebieg walk granicznych, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację walk granicznych. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

AGRESJA – BITWA NAD BZURĄ

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do walk nad rzeką Bzurą. Na mapie przedstawiono przebieg walk nad Bzurą, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację walk nad Bzurą. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

AGRESJA – OSTATNIE PUNKTY OPORU

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do walk w ostatnich punktach oporu. Na mapie przedstawiono przebieg walk w ostatnich punktach oporu, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację walk w ostatnich punktach oporu. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

STATYSTYKA ZBRODNI

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do zbrodni. Na mapie przedstawiono przebieg zbrodni, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację zbrodni. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

BOMBARDOWANIA LOTNICZE

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do bombardowań lotniczych. Na mapie przedstawiono przebieg bombardowań lotniczych, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację bombardowań lotniczych. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

BOMBARDOWANIA LOTNICZE – WIELUŃ

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do bombardowań lotniczych w Wieluniu. Na mapie przedstawiono przebieg bombardowań lotniczych w Wieluniu, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację bombardowań lotniczych w Wieluniu. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

BOMBARDOWANIA LOTNICZE – SULEJÓW

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do bombardowań lotniczych w Sulejowie. Na mapie przedstawiono przebieg bombardowań lotniczych w Sulejowie, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację bombardowań lotniczych w Sulejowie. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

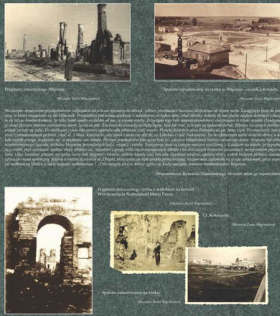

BOMBARDOWANIA LOTNICZE – JANÓW LUBELSKI

W dniach 1-3 września 1939 roku doszło do bombardowań lotniczych w Janowie Lubelskim. Na mapie przedstawiono przebieg bombardowań lotniczych w Janowie Lubelskim, w tym kierunki natarcia i odwrotu, oraz lokalizację bombardowań lotniczych w Janowie Lubelskim. Wskazano również na kierunki odwrotu wojsk polskich.

BOMBARDOWANIA LOTNICZE - BŁGORAJ

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, miasto Błgoraj zostało bombardowane przez samoloty niemieckie. W wyniku ataków zginęło wielu mieszkańców, a miasto zostało niemal całkowicie zniszczone. Na zdjęciach widać ruiny budynków i zniszczone ulice. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

BOMBARDOWANIA LOTNICZE - FRAMPOL

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, miasto Frampol zostało bombardowane przez samoloty niemieckie. W wyniku ataków zginęło wielu mieszkańców, a miasto zostało niemal całkowicie zniszczone. Na zdjęciach widać ruiny budynków i zniszczone ulice. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

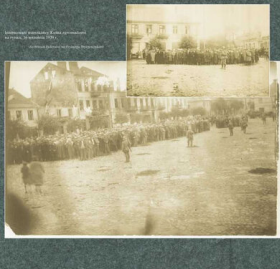

INTERNOWANI

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, wielu żołnierzy zostało internowanych przez Niemców. Na zdjęciach widać żołnierzy w obozach internowania, w tym w obozie w Żelaznym. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

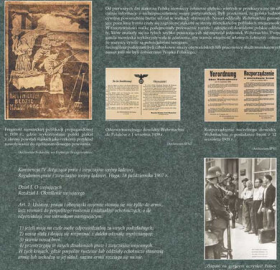

INTERNOWANI - KUTNO

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, wielu żołnierzy zostało internowanych przez Niemców. Na zdjęciach widać żołnierzy w obozach internowania, w tym w obozie w Kutnie. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

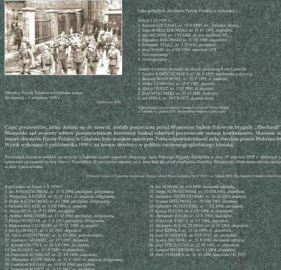
CYWILNI OBRONCY

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, wielu cywilów zostało internowanych przez Niemców. Na zdjęciach widać cywilów w obozach internowania, w tym w obozie w Żelaznym. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

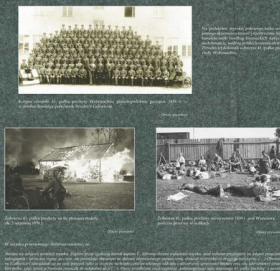

OBROŃCY POCZTY POLSKIEJ W GDAŃSKU

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, żołnierze pocztowej w Gdańsku walczyli z Niemcami. Na zdjęciach widać żołnierzy w akcji, w tym w obozie w Żelaznym. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

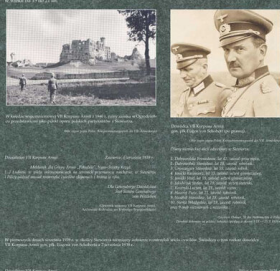

TORZENIEC

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, miasto Torzeniec zostało bombardowane przez samoloty niemieckie. W wyniku ataków zginęło wielu mieszkańców, a miasto zostało niemal całkowicie zniszczone. Na zdjęciach widać ruiny budynków i zniszczone ulice. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

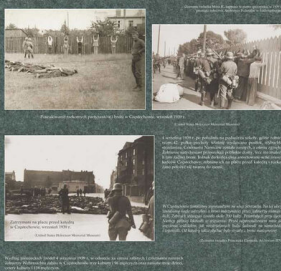

SIEWIEZ

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, miasto Siewiez zostało bombardowane przez samoloty niemieckie. W wyniku ataków zginęło wielu mieszkańców, a miasto zostało niemal całkowicie zniszczone. Na zdjęciach widać ruiny budynków i zniszczone ulice. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

CZĘSTOCHOWA

W 1939 roku, w ramach kampanii wrześniowej, miasto Częstochowa zostało bombardowane przez samoloty niemieckie. W wyniku ataków zginęło wielu mieszkańców, a miasto zostało niemal całkowicie zniszczone. Na zdjęciach widać ruiny budynków i zniszczone ulice. W dolnej części strony znajduje się zdjęcie żołnierzy w formacji.

ZAKŁADNICY

W tym miejscu przedstawiono historię zakładowców, ich walkę o prawa i wolność. Zawiera się tu również teksty w języku niemieckim, w tym plakat z napisem „Defamnation!” i „Obwieszczenie!”.

Wskazywanie	Wskazywanie
Wskazywanie	Wskazywanie
Wskazywanie	Wskazywanie

ZAKŁADNICY – BYDGOSZCZ

Historia zakładowców w Bydgoszczy, ich walka o prawa i wolność. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

ZAKŁADNICY – KONIN

Historia zakładowców w Koninie, ich walka o prawa i wolność. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

ANTYSEMITYZM

Historia antysemityzmu, jego przyczyny i skutki. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

ANTYSEMITYZM – KRASNOSELC

Historia antysemityzmu w Krasnosielcu, jego przyczyny i skutki. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

ANTYSEMITYZM – KOSKIE

Historia antysemityzmu w Koskie, jego przyczyny i skutki. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

JĘCY WOJENNI

Historia jeńców wojennych, ich warunki życia i walka o prawa. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

JĘCY WOJENNI – WOLA KORYBUTOWA

Historia jeńców wojennych w Woli Korybutowej, ich warunki życia i walka o prawa. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

JĘCY WOJENNI – CIEPIEŁÓW

Historia jeńców wojennych w Ciepłowie, ich warunki życia i walka o prawa. Zawiera się tu również zdjęcia i teksty.

